

Милета Аћимовић Ивков

НЕК ТРАЈЕ ЖИВОТ

Слободан Зубановић, *Каг будем имао 64 године*,
Задужбина „Десанка Максимовић”, Просвета, Народна библиотека
Србије, Београд, 2008

Лирски глас Слободана Зубановића постојано је изграђен на тематизовању призора из непосредног, емпиријског окружења – из свакодневице. У то ће се читаоци изнова уверити када залистају књигу *Каг будем имао 64 године*, најпотпунији избор из поезије овог песника, објављену у престижној едицији добитника награде „Десанка Максимовић”.

Примакнутост непосредном, садржајима свакодневне егзистенције, омогућује да лирски субјект у његовим песничким текстовима често постане биће које је директно приближено и уроњено у многобројне животне садржаје. По том изразитом својству, он се, делимично, идејно и стваралачки, приближава и једначи са поезијом и поетиком песника оне савремене изражајно-стилске оријентације коју, најчешће, називамо *(нео)веризам*.

При том, прилично често и уочљиво, овај песник поетски опис моделује тако да се од чисто веристичког поетичког концепта приметно дистанцира. И то на тај начин што се његов лирски опис пребацује у ону сферу која подразумева извесну одмакнутост од чисто миметички схваћеног стваралачког концепта. Тако бројни мотиви зачудног и тајновитог, присутни у текстовима његових песама, читаоца уводе у онај простор који лирском субјекту омогућава да говори о појавама и призорима који су видни и карактеристични за једно време и његов друштвено-социјални контекст, али, истовремено, у нешто мањој мери, и о оним појавама и чињеницама које је могуће назвати метафизичким.

Изабрано стваралачко опредељење да се стиховано обликују слике стварности, утицало је да тачка гледишта у Зубановићевим песмама везаног стиха буде постављена тако да читалац уочи како се лирски субјект у њима оглашава из нижег, доњег ракурса. Са основног, видљивог нивоа постојања: улица, тргова, скверова, паркова, трамвајских станица, пристаништа, кеја; из и испред *дорћолског дисконџа*. Односно, из оне перспективе из које постаје могућно да се лакше и директније уоче ритмови и мене урбане свакодневице, у којој се не опажа и у песнички опис преводи само „механички живот”, него местимице и то како: „Мирис књижевности около воња”.

Управо због тог додиривања и повезивања најелементарнијих материјалних, емпиријских појединости и оних феномена који их надилазе, односно трансцендирају, постаје могуће да се у песмама овог песника, „усред вавилонске гомиле”, пројави и глас епифанијског увида у комплексност (и трагичност) човекове егзистенције. Због тога је тон сетне скепсе и меланхолије постао доминантан у већини његових, посебно, новијих песама. А оне су изграђене као својеврсна лирска хроника, која не само да слика и бележи призоре из непосредне стварности, него им, често, критички ангажовано и јетко иронично реплицира. На тај начин поједини Зубановићев текстиви постају ангажовано сведочанство о савремености, а њихово сведочење освешћено, нимало тенденциозно, у ствари је и говор о настанку саме песме; њеној материјалности. Да би, у сродној намери, овај песник остваривао и сасвим специфичан дијалогски однос са својим добом и савременицима. То је посебно видно по активираним цитатима из поезије других, сродних, песника, као и по алузијама уписаним у мелодиозно ткање његових песама, или по њиховим посветама. Слободан Зубановић, дакле, припада оном кругу савремених песника који поред тематске везаности за обличја савремености, једнако остаје везан за глас изабране традиције коју, прилично функционално и ефектно, активира у својим песмама.

Међутим, са изменом лика и обличја свакодневице, о којој као какав лирски репортер непрестанце сведочи, мењао се и сам Зубановићев поетски опис. У њега је он почео да уноси и ново садржинско, заправо језичко-сликовно градиво. А оно је, пак, посредно и репрезентативно представљало време и прилике који су у његовим стиховима преоделовани, али веома уверљиво сликани. Из тог разлога су у тематску основу његових песама у књизи *Save as* увођени и особени синтаксички и реторички склопови, изрази и лексеме. Најпре они који долазе из домена тзв. виртуелне цивилизације; из света компјутера. Али су и они у његовом стваралачком поступку подвргавани особеном меланхолично-ироничном третману. Због тога је и постало могуће да у свету његових новијих песама представљени живот и постаје

„илузија” коју, најинтензивније, подстиче „то светлувацо биће” компјутерског екрана. Оно је постало мотивациона подлога на којој су обликоване сасвим „нове слике” и нови смисаони акценти.

Све то показује како је Зубановићева поезија изграђена као веома сложен лирски говор који у себе напоредо укључује слике, призоре и знакове једног времена, али и који интертекстовно, кроз сложени склоп цитата и реминисценција, активира бројне везе са другим песничким текстовима и текстовима и вредностима културе уопште.

И док је у текстовима његових ранијих песничких књига: *Из заоставшћине* (1982) и *Домаћи дух* (1983) видан плодносан стваралачки удео ироничног лиризма, у књизи *Рејоршер* (1986) постало је очигледно да Зубановић свој поетски опис почиње претежније да обликује као поетски извештај о затеченој урбаној стварности. Његове песме тако су постале особен каталог призора једног времена. Због тога је у њима нарочито пажљиво изграђиван референцијални, предметни план. Као што је и, паралелно, улаган велики стваралачки труд на очућавајућем раскривању миметичког описа латентним поетизовањем сасвим личних, приватних момената. Све је то омогућило да Зубановићеве песме, на сасвим конкретан начин, постану трансформисане – померене и искошене – слике појавне стварности, али и, кроз ангажовани, полемички и иронични тон, карактеристична, депатетизована и демистификована, слика духа и света поезије. На тај начин је и постало могуће да Зубановићев поетски говор узме на себе облик и лик својеврсне лирско-иронијске хронике, али и инвективног коментара савремености. Посебно оних ситних појединости свакодневног живота којима је постојано окренуто ово меланхолично певање.

Ако дође у посед аутентичног гласа, песник свет у коме је затечен може да сложеније сагледа и дубље промисли. Поезија – то је нарочито осмишљени говор о суштаственом које непрестано измиче. Сведоче то и ови стихови.